

การวิเคราะห์และถอดบทเรียนกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรสมรรถนะ
ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
THE STUDY AND ANALYZE CHALLENGING ISSUES AND GUIDELINES
FOR SETTING A FRAMEWORK FOR CREATING A COMPETENCY-
BASED CURRICULUM IN SANDBOX SISAKET

¹ปรกรณ์ชัย สุพัฒน์, ²ทิพวรรณ พานเข้ม, ³นิตยา แข่งขัน, ⁴ทิพย์สุดา กุมพันธ์,
⁵ณัฐกร โต๊ะสิงห์, ⁶โชติรส นพพลกรัง และ ⁷มนัญญา นาคสิงห์ทอง
¹Pakornchai Suphat, ²Thippawan Phankhem, ³Nittaya Khankhun,
⁴Thipsuda Kumphan, ⁵Natthakorn Toasingh ⁶Chotiros Nopphonkrang
and ⁷Mananya Nakasingthong²

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ประเทศไทย
Sisaket Rajabhat University, Thailand

¹Pakornchai.s@sskru.ac.th

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นท้าทายและแนวทางการวางกรอบการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อวางกรอบเชิงประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 3) เพื่อถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ การดำเนินการวิจัยเป็นโครงการวิจัยแบบ Quick Research ที่ดำเนินการศึกษาวิจัยเฉพาะจุด/ประเด็น/เรื่อง อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้คำตอบที่จะนำไปใช้ในการดำเนินงานขั้นต่อไป โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁴ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁵ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁶ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁷ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

คุณภาพร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่วัดกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน และถอดบทเรียนกับโรงเรียนบ้านกระถอน อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะสำหรับอนาคตที่เป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสะท้อนข้อท้าทายสำคัญแนวทางการวางกรอบการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่วัดกรรมการศึกษาจังหวัด ศรีสะเกษ จำนวน 11 ประเด็น 2) กระบวนการวางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่วัดกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้ประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่วัดกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษนำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลายหลังจากศึกษาขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 7 องค์ประกอบ 9 ส่วนขั้นตอน 3) บทเรียนแห่งการเรียนรู้โรงเรียนนำร่องต้นแบบ หลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่วัดกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนบ้านกระถอน อำเภอพยุห์ 5 กระบวนการ

คำสำคัญ: รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ โรงเรียนนำร่อง พื้นที่วัดกรรมการจังหวัดศรีสะเกษ

Abstract

The purposes of the research are 1) to study and analyze challenging issues and guidelines for setting a framework for creating a competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket; 2) to lay out a framework for the issues of academic development in competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket; and 3) to extract the lessons of the pilot schools for academic development mechanisms on competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket. The research activation is Quick Research which operate specifically on points/issues/stories quickly to get the answer for further operation. The author applied qualitative analysis and quantitative analysis with 66 pilot schools in and competency-based curriculum while extracting the lessons from Ban Krathoon School Phayu District Sisaket Province. The results showed that: 1) Competencies for the future as a framework for creating curriculum reflects key challenges in the framework for creating competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket in 11 issues. 2) Issue-oriented framing process with 66 pilot schools of competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket under issues in academic development of competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket leads to driving guidelines that are appropriate to the school contexts in the accorded area on various differences after studying the steps in preparing the curriculum for competency-based educational institutions with 7 elements and 9 steps. 3) Lessons

learned from the pilot schools for the competency-based curriculum model in SANDBOX Sisaket of Ban Krathoon School Phayu District, there are 5 processes.

Keywords: Patterns of relationships causal structures, factors affecting success, Innovation Area Pilot School Sisaket Province

บทนำ

พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา Education Sandbox ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการจากเครือข่ายภาคการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership) ร่วมกับคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 ที่จัดให้มีการดำเนินงาน โครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา Education Sandbox ซึ่งเป็นหนึ่งในการดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)เพื่อก่อให้เกิดวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การดำเนินงานขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นโครงการในลักษณะการทดลองบนพื้นที่ระดับจังหวัดเพื่อให้เกิดต้นแบบหรือตัวอย่างของการปฏิรูปการศึกษาในขอบเขตที่บริหารได้คล่องตัว เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 4 ข้อ ได้แก่

1. การคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอื่น
2. เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กไทยทั่วประเทศ
3. การกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษานำร่อง ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

จังหวัดศรีสะเกษได้รับเลือกเป็น 1 ใน 6 จังหวัด นำร่องขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2562 ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรทุกด้านในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ภาคการศึกษาทั้งภาครัฐ-เอกชน อาทิเช่น มูลนิธิสยามกัมมาจล โดยดำเนินการร่วมกับภาคีในจังหวัดทุกภาคส่วนทั้งในส่วนงานพัฒนาและการดำเนินโดยมีต้นทุนการดำเนินการที่เป็นฐานต่อยอดในการวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างกลไกการขับเคลื่อนและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างกลไกการขับเคลื่อน (ศุภลักษณ์ ทองจีน, 2560)

โดยสรุปการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษประเด็นหลักสำคัญที่สุดคือผลจากการขับเคลื่อนกลไกในการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา พบว่า การรับรู้โลกทัศน์ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป และความเชื่อ (Mindset) ใหม่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบกับการจัดระบบการ

บริหารจัดการใหม่หรือ จัดโครงสร้างการบริหารงานใหม่ ส่งผลให้เกิดแบบแผนการทำงานใหม่ ครู ปรับแบบแผนการทำงานใหม่ จัดการเรียนรู้และประเมินผลใหม่ ทำให้คุณภาพนักเรียนเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีงามขึ้น ทั้งนี้เกิดจาก ผู้บริหารโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีภาวะผู้นำสูง การ ขับเคลื่อนระดับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการโดย คณะกรรมการ ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษและอนุกรรมการขับเคลื่อนทั้ง 4 ฝ่าย คือ อนุกรรมการเสริมสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วม อนุกรรมการยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนา อนุกรรมการวิชาการ เสริมสร้าง ความเข้มแข็งและพัฒนาการเรียนรู้และอนุกรรมการวิจัย และ พัฒนานวัตกรรม การดำเนินการของ คณะกรรมการขับเคลื่อน และอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ ทุกฝ่าย ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ทำให้โครงการขับเคลื่อนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะ อนุกรรมการวิชาการ เสริมสร้าง ความเข้มแข็งและพัฒนาการเรียนรู้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีภารกิจในการประสานให้เกิดคิดค้นพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและ การเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและขยายผลนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นในพื้นที่โดยมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อน (สำนักทดสอบทาง การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

แนวทางกลไกการขับเคลื่อนกลไกวิชาการจังหวัดศรีสะเกษ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมยังคง ต้องการความร่วมมือจาก ผู้นำองค์กร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมัธยมศึกษา ในการร่วม วางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม และใช้ประโยชน์จากการร่วมโครงการ เป้าหมายหลักคือการขับเคลื่อน หลักสูตรสถานศึกษาที่สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถพัฒนา ได้นั้น คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษา ได้จำแนกไว้ 4 ประเภทดังนี้ ประเภทที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ ได้รับการปรับ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็น หลักสูตรตามมาตรา 25 วรรค 1 ประเภทที่ 2 หลักสูตรที่สถานศึกษานำร่องต้องการปรับเพิ่มเติม จากหลักสูตรประเภทที่1 ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาเป็นหลักสูตรตามมาตรา 25 วรรค 2 ประเภทที่ 3 หลักสูตรอื่นๆที่สถานศึกษานำ ร่องประสงค์จะจัดการเรียนการสอนโดยคณะกรรมการนโยบาย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีมติเห็นชอบ ให้สถานศึกษานำร่องสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดหลักการ ของหลักสูตรอิงสมรรถนะหรือหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่หรือใช้นวัตกรรมหรือแนวคิด ไปทดลองใหม่ ๆ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของตัวเองได้รวมทั้งสถานศึกษานำร่องสามารถปรับ การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลให้ สอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าวและ ประเภทที่ 4 หลักสูตรต่างประเทศที่สถานศึกษานำร่องประสงค์จะจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตร ต่างประเทศโดยการเสนอคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบ จากคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นหลักสูตร ตามมาตรา 25 วรรค 4 นำไปสู่ โรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 66 โรงเรียน (สมพงษ์ จิตระดับ, 2563)

คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระดับจังหวัดศรีสะเกษมอบหมายให้อนุกรรมการวิชาการ เสริมสร้าง ความเข้มแข็งและพัฒนาการเรียนรู้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ หาแนวทางขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษควรมีต้นทุนการดำเนินการอย่างไร ใช้แนวทางใดขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลาย เป็นโจทย์ให้ทีมวิจัยดำเนินการขึ้นรูป โครงการประเมินและถอดบทเรียนกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษภายใต้องค์ความรู้ แนวคิด และหลักการในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ การเรียน การสอนฐานสมรรถนะ การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ตลอดจนองค์ความรู้ แนวคิด หลักการ ที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ นอกจากนี้ต้องใช้แนวคิดและวิธีการที่หลากหลายในการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ อีกทั้งการทำงานดังกล่าวยังทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานาร่องในพื้นที่นวัตกรรม หรือสถานศึกษาทั่วไปที่มีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จึงได้มีวิจัยศึกษาในประเด็นดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอิงสมรรถนะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นท้าทายเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อวางกรอบเชิงประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างขึ้นจากประชากรที่ทำการศึกษา 66 โรงเรียนนาร่องโดยใช้หลักการพิจารณาจากตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งการคัดเลือกนี้จะทำตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ได้โรงเรียนบ้านกระถุน อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ประเด็นท้าทายเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ประชุมวางแผนการทำงานวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กระบวนการวิเคราะห์
ข้อมูล ที่มีวิจัยสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่มีใช้บุคคล นั่นคือเป็นเอกสาร
ต่างๆ เป็นข้อความที่มีผู้เขียนขึ้น รวมถึงสื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ วิดิทัศน์ ภาพวาด สมุด
บันทึก ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
ศึกษาเอกสารที่มุ่งค้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบันว่ามีสภาพความ
เป็นจริงอย่างไร ในรูปแบบศึกษาแบบสำรวจ หรือแบบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือแบบ
พัฒนาการก็ได้ แต่ผลการวิจัยที่ได้จะต้องสามารถตอบคำถามว่าสภาพการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
ภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกเอกสารที่วิจัยเชิงสำรวจ (Survey) หาก
พิจารณาวิธีการศึกษาข้อมูลที่น่าสนใจ เพื่อสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงหรือลักษณะ
ทั่ว ๆ ไปของสิ่งที่วิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำข้อเสนอประเด็นท้าทายเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรฐาน
สมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ รู้ภาพอนาคต การส่งเสริมสนับสนุนการ
ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ กรอบหลักสูตรการจัดการศึกษา: Sisaket
“ASTECS” โรงเรียนนาร่องขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะ หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ระยะที่ 2 วางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐาน
สมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

จัดกระบวนการวางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐาน
สมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษนำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับ
บริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลายผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบ
วิจัย

แนวทางและวิธีการดำเนินงานในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วยรายละเอียด
ดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมข้อมูล การทบทวนการศึกษาและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) โดยทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การนำสู่การเรียนรู้โรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรฐานสมรรถนะ

2. การเชื่อมโยงกรอบแนวคิดในการพัฒนาแนวปฏิบัติชุมชนการจัดการเรียนรู้ภายใต้หลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน การวิเคราะห์และสังเคราะห์

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการดำเนินกิจกรรมกระบวนการได้มาซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกรายการของการสัมภาษณ์ที่เชื่อมโยงกับดำเนินกิจกรรมเชิงระบบกระบวนการได้มาซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียนวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ ดำเนินการตามขั้นตอน แบบบันทึกรายการ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นเชื่อมโยงกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ กำหนดประเด็นและการกำหนดประเด็นที่จะสังเคราะห์ให้ชัดเจนว่าต้องการสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดบูรณาภาพของสภาพการดำเนินการ ระบบและกลไกการขับเคลื่อนและแนวทางการสร้างเสริมสู่ประสิทธิผล เพื่อให้เกิดข้อสรุปที่ชัดเจนด้วยว่าจะสังเคราะห์ เพื่อนำผลการสังเคราะห์ที่ได้ไปดำเนินการ จัดเตรียมองค์ประกอบในกระบวนการนี้

ระยะที่ 3 ถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

จัดกระบวนการถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เพื่ออธิบายบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลายการถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษใช้ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างขึ้นจากประชากรที่ทำการศึกษา 66 โรงเรียนนาร่องโดยใช้หลักการพิจารณาจากตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งการคัดเลือกนี้จะทำตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ได้โรงเรียนบ้านกระถุน อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิจัยแนวทางและวิธีการดำเนินงานในการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นท้าทายเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สมรรถนะสำหรับอนาคตที่เป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสะท้อนข้อท้าทายสำคัญระดับพื้นที่ 11 ประเด็น ดังนี้

- ประเด็นในการระบุปัญหาการระบุความแตกต่างระหว่างสมรรถนะกับองค์ประกอบของสมรรถนะ เป็นที่ยอมรับว่าสมรรถนะประกอบสร้างด้วยความซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณค่า แต่ในความเป็นจริงสมรรถนะที่กำหนดผสมระหว่างความเป็นสมรรถนะและความเป็นองค์ประกอบของสมรรถนะนั้น

- ประเด็นในการระบุข้อจำกัดเรื่องภาษาร่วมและมนทัศน์ที่ช่วยให้เข้าใจตรงกัน ความสามารถ (Capabilities) คุณค่า (Value) และทักษะ (Skills) ที่มีความหมายเชื่อมโยงกันอยู่ และใช้ในการอ้างอิงในการประกอบสร้างที่แตกต่างกัน

- ประเด็นในการระบุข้อจำกัดที่จะมีจุดเริ่มต้นทำงานร่วมกัน มีรายการอ้างอิงที่ใช้ในการดำเนินการที่แตกต่างกันและมีจำนวนมาก เช่น ทักษะในศตวรรษที่ 21 ความเป็นพลเมืองโลก แต่ละพื้นที่ต่างพิจารณาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงในการพัฒนาปฏิรูปหลักสูตรซึ่งต่างเลือกจากแรงขับที่แตกต่างกันไป ที่นำมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดสมรรถนะสำหรับอนาคต ที่เอื้อให้แต่ละพื้นที่ต่อการนำไปใช้อ้างอิงในการกำหนดกรอบหลักสูตรและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

- ประเด็นในการระบุความหลากหลายของกรอบของสมรรถนะที่มีความหลากหลาย ซึ่งอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กรอบหลักสูตรของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน

- ประเด็นในการระบุมาตรฐานและลำดับพัฒนาการที่ไม่ชัดเจน สมรรถนะอาจไม่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐานและระดับการพัฒนาที่จะเป็นแนวทางการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร และวางลำดับขั้นการพัฒนา ที่จะเป็นประโยชน์กับผู้นำไปปฏิบัติ

- ประเด็นในการระบุข้อจำกัดของข้อตกลงเกี่ยวกับโครงสร้างของ ในขณะที่ทั่วไปต่างเห็นพ้องกันว่ามีความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนผ่านไปใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ มุมมองเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรที่มี 2 ชั้น ระหว่างการยังคงเนื้อหาวิชา แบบเดิมและผสมผสานกับสมรรถนะ กับการมุมมองของการหลักสูตรที่มีการปรับรื้อไปใช้สมรรถนะเป็นแกนทั้งหมด ซึ่ง การเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้วิธีการที่มีสมรรถนะเป็นฐานจำเป็นต้องการสร้างความกระจ่างในวิธีการดำเนินการ

- ประเด็นในการระบุข้อจำกัดเรื่องกลไกที่มั่นใจได้ว่าจะเกิดความยั่งยืน การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ การทำงานในลักษณะโครงการ ขาดกลไกที่พัฒนาต่อเนื่อง ทั้งที่เมื่อเริ่มต้นโครงการต่างต้องการที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลง การจะทำให้เกิดสมรรถนะแห่งอนาคตได้ ต้องอาศัยโครงสร้างและกลไกที่จะสร้าง ความยั่งยืน

- ประเด็นในการระบุขาดกลไกที่สำหรับการสร้างความเป็นเจ้าของ การดำเนินการในระดับพื้นที่และระดับที่สูงขึ้นในการพยายามที่พยายามดำเนินการ แต่ยังขาดการสนับสนุน

- ประเด็นในการระบุขาดระบบการให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ต้องการการสนับสนุนการทำงานจากหน่วยงานที่หลากหลายขาดเอกภาพ อาจทำให้แนวทางการทำงานเกิดความขัดแย้งกัน ควรมีแนวทางกลางที่แต่ละพื้นที่นำไปปรับใช้ตามบริบทของตนเอง

- ประเด็นในการระบุความเป็นไปได้ การปรับใช้แนวทางการใช้สมรรถนะเป็นฐานในการเสริมสร้างระบบการศึกษาและระบบการเรียนรู้

- ประเด็นในการระบุการจัดการในระยะเวลาการเปลี่ยน ช่วงเปลี่ยน ผ่านจากการเน้นเนื้อหาวิชา) ไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ ต้องการการจัดการอย่างรอบคอบ แต่ละพื้นที่ที่ต้องการคำแนะนำในช่วงเปลี่ยนผ่านที่มีความซับซ้อน

2. การวางกรอบเชิงประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จัดกระบวนการวางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตร ฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้ประเด็นการพัฒนา วิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษนำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลายหลังจากศึกษาขั้นตอน ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในแต่ละส่วนแล้ว ในส่วนนี้จะ นำเสนอข้อมูลสรุป ภาพรวมขององค์ประกอบ และตัวอย่างการกำหนดรายละเอียดแต่ละส่วนของหลักสูตรที่มีความ เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน 7 ด้านองค์ประกอบ

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐาน สมรรถนะ ข้อมูลในส่วน นี้จะแสดงให้เห็นถึงที่มาของหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งด้านแนวคิด หลักการ เหตุผล ของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ บริบทของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น พื้นที่ จังหวัด นโยบายระดับชาติ และแนวโน้มการจัดการศึกษา ในระดับสากล รวมถึงกระบวนการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่ง ข้อมูลในส่วนนี้จะ เป็นปัจจัยสำคัญในการนำมากำหนดแนวคิดหลักและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ ความ ต้องการจำเป็น บริบทในระดับต่าง ๆ และต้นทุนของสถานศึกษา

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นส่วนของ การกำหนดนโยบายของ สถานศึกษา เริ่มจากการทบทวนแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาจากข้อมูลด้านที่ 1 จากนั้นทบทวนปรัชญา ในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา และกำหนดแนวคิดหลัก (School Concept) ที่แสดง ถึงจุดเน้นของการจัดการศึกษา และเหมาะสมกับบริบท กำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับปรัชญา แนวคิดหลัก และ สะท้อนภาพ อนาคตของสถานศึกษาที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน รวมถึงกำหนด พันธกิจ ที่เป็นแนวทางหรือวิธีการ ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากรและความร่วมมือ

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เมื่อได้ข้อมูลในด้านที่ 1 และด้านที่ 2 แล้ว จะนำมาสู่การพัฒนาตัวหลักสูตรสถานศึกษาในด้านที่ 3 โดยนำข้อมูลจากด้าน ที่ 1 และด้านที่ 2 มาใช้เป็นฐานในการ กำหนดจุดหมายของหลักสูตร คุณลักษณะของผู้เรียน สมรรถนะหลัก สาระการเรียนรู้ผลลัพธ์การเรียนรู้ ให้ สอดคล้องกับจุดเน้นและวิสัยทัศน์ของ สถานศึกษา รวมทั้งตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของผู้เรียน และชุมชน จากนั้นกำหนดการจัด รายสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน และนำมาสู่การจัดทำคำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ ที่ สอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษาและเน้นผลลัพธ์คือสมรรถนะของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการ

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เมื่อจัดทำแบบแผนของ หลักสูตรสถานศึกษาฐาน สมรรถนะในด้านที่ 3 แล้ว จะเชื่อมโยงมาสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะในด้านที่ 4 ได้แก่ แนวทางการ จัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ เกิดคุณลักษณะและสมรรถนะ ตามจุดหมายของหลักสูตรและ จุดเน้นของสถานศึกษา โดยการ จัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะที่

มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ อย่างเป็นองค์รวม ในการ ปฏิบัติงาน การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมกับบริบท และนำไปสู่การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะทั้งการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ที่ควบคู่ไปกับกระบวนการ เรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment)

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ข้อมูลในส่วนนี้ จะเป็นการระบุวิธีการวัด และประเมินผลสมรรถนะของสถานศึกษา ที่ครอบคลุมการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) และการ ประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment) รวมทั้งกำหนดเครื่องมือการวัดและประเมินผลในระดับแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องกำหนดเกณฑ์การจบการศึกษา แต่ละระดับ ที่เปิดสอนและระบุวิธีการรายงานผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อส่งไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ข้อมูลในส่วนนี้ จะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เพื่อหนุนเสริมการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ให้เกิดผลกับผู้เรียน อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การกำหนด วิธีการจัดชั้นเรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ การใช้สื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการ กำหนดแผนงานด้านต่าง ๆ ทั้งด้าน การพัฒนาบุคลากร ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ด้านการ ประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา และนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน ข้อมูลในส่วนนี้จะเริ่มจากโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการ จัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นระบบครบวงจร ประกอบด้วย วัตถุประสงค์/ผลลัพธ์การเรียนรู้ มโนทัศน์และสาระการ เรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้และ วิธีการวัดและประเมินผล ที่มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ควรมีการกำหนด สถานการณ์ งาน และ กิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและแนวทางที่ สถานศึกษา กำหนดตามเกณฑ์ด้านที่ 4 ซึ่งสามารถนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. เพื่อถอดบทเรียนกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

กระบวนการถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เพื่ออธิบายบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่ หลากหลายการถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะใน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษใช้ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ขึ้นจากประชากรที่ทำการศึกษา 66 โรงเรียนนาร่องโดยใช้หลักการพิจารณาจากตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งการ

คัดเลือกนี้จะทำตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ได้โรงเรียนบ้านกระถุน อำเภอยุพยห์ จังหวัดศรีสะเกษ 5 กระบวนการ

- กระบวนการที่ 1 สร้างเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา
- กระบวนการที่ 2 สร้างแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
- กระบวนการที่ 3 สร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
- กระบวนการที่ 4 สร้างการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
- กระบวนการที่ 5 สร้างการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

อภิปรายผล

1. สมรรถนะสำหรับอนาคตที่เป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสะท้อนข้อท้าทายสำคัญแนวทางการวางกรอบการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 11 ประเด็น คือ ประเด็นในการระบุปัญหาการระบุความแตกต่างระหว่างสมรรถนะกับองค์ประกอบของสมรรถนะ ประเด็นในการระบุข้อจำกัดเรื่องภาษาร่วมและมโนทัศน์ที่ช่วยให้เข้าใจตรงกันความสามารถ ประเด็นในการระบุข้อจำกัดที่จะมีจุดเริ่มต้นทำงานร่วมกัน มีรายการอ้างอิงที่ใช้ในการดำเนินการที่แตกต่างกันและมีจำนวนมาก ประเด็นในการระบุความหลากหลายของกรอบของสมรรถนะที่มีความหลากหลาย ประเด็นในการระบุมาตรฐานและลำดับพัฒนาการที่ไม่ชัดเจน ประเด็นในการระบุข้อจำกัดของข้อตกลงเกี่ยวกับโครงสร้างของ ในขณะที่ทั่วไปต่างเห็นพ้องกันว่ามีความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนผ่านไปใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ประเด็นในการระบุข้อจำกัดเรื่องกลไกที่มันใจได้ว่าจะเกิดความยั่งยืน การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ประเด็นในการระบุขาดกลไกที่สำหรับการสร้างความเป็นเจ้าของ การดำเนินการในระดับพื้นที่และระดับที่สูงขึ้นประเด็นในการระบุขาดระบบการให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ประเด็นในการระบุความเป็นไปได้ การปรับใช้แนวทางการใช้สมรรถนะเป็นฐานในการเสริมสร้างระบบการศึกษาและระบบการเรียนรู้ ประเด็นในการระบุการจัดการในระยะเวลาการเปลี่ยน ช่วงเปลี่ยน ผ่านจากการเน้นเนื้อหาวิชา) ไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562) สอดคล้องกับพระมหาอุดร อุตโตโร (มากติ) (2565) หลักสูตรฐานสมรรถนะ มีลักษณะสำคัญดังนี้ 1) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต โดยมีการกำหนดสมรรถนะหลักที่เหมาะสมแต่ละช่วงชั้นให้ครูผู้สอนนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดจุดประสงค์และสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล 2) เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียน มิใช่ที่การรู้หรือมีความรู้เพียงเท่านั้น แต่ผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณลักษณะต่างๆ ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน 3) เป็นหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์ (สมรรถนะ) นำสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ มิใช่หลักสูตร (เนื้อหาสาระ) นำสู่ผลลัพธ์ (สมรรถนะ) 4) เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ครู และสังคม

2. กระบวนการวางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้ประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษนำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างที่หลากหลายหลังจากศึกษาขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 7 องค์ประกอบ 9 ส่วนขั้นตอน(พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562ข) ที่กล่าวว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นในสิ่งที่ผู้เรียนได้รับการคาดหวังให้กระทำมากกว่ารวมความสนใจส่วนใหญ่ในสิ่งที่พวกเขาได้รับการคาดหวังให้รู้ในหลักการหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและปรับเปลี่ยนตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ครู และสังคม อันบอกเป็นนัยว่าผู้เรียนทั้งได้รับและประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติในการแก้ไขสถานการณ์ที่พวกเขาเผชิญในชีวิตประจำวัน ตามแนวโน้มกระแสโลกที่เน้นเรื่องสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้การสัมภาษณ์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) และสอดคล้องกับ กัมพล เจริญรักษ์ (2565) พบว่าจุดเด่นของการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ คือ นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เกิดความรู้ฝังแน่น คงทน บูรณาการการเรียนรู้และวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันได้ง่าย สามารถสร้างบทเรียนจากสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน พัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และสามารถใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะได้ตรงตามบริบทของชุมชน ส่วนจุดด้อย ของการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ คือ กระบวนการวัดผลและประเมินผลยังไม่ชัดเจน และกำหนดเกณฑ์สมรรถนะย่อย ๆ ยังไม่ชัดเจน ทำให้การวัดผลและประเมินผลสมรรถนะนักเรียนไม่เป็นรูปธรรม

3. บทเรียนแห่งการเรียนรู้โรงเรียนนำร่องต้นแบบ หลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนบ้านกระถุน อำเภอพยุห์ 5 กระบวนการกระบวนการที่ 1 สร้างเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา กระบวนการที่ 2 สร้างแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ กระบวนการที่ 3 สร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ กระบวนการที่ 4 สร้างการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะกระบวนการที่ 5 สร้างการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะสอดคล้องจากรูรณ นาดัน (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า มีนวัตกรรมการบริหารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งหมด 53 นวัตกรรม และนวัตกรรมที่ถูกเลือกมากที่สุดคือ เรื่องการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผลงานจากงานวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดนโยบาย และเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และสอดคล้องกับ จตุพร งามสงวน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการพัฒนาขององค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมี 9

องค์ประกอบ 1) การมองภาพอนาคต (Future vision) 2) การกำหนดกลยุทธ์ปฏิบัติงาน (Strategy determine) 3) การจัดกระบวนการและทรัพยากร (Procedure design) 4) การสนับสนุนบุคลากรและทีมงาน (Team support) 5) การใส่ใจสวัสดิการนักเรียน (Student attend) 6) การดูแลผู้ รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder care) 7) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge polish) 8) การมุ่งสู่ความเป็นเลิศวิชาการ (Academic excellent) 9) การสืบสานผลลัพธ์ความสำเร็จ (Resultant sustain)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ระบบจัดการเรียนรู้ เกิดกลไกการขับเคลื่อนวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะกับการปฏิรูปการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในระดับจังหวัดที่เหมาะสมและใช้ได้จริงกับบริบทพื้นที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง บนฐานความร่วมมือร่วมใจจาก ชุมชน หน่วยงาน องค์กร จากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในหลากหลายเปิดมุมมองและสร้างแรงบันดาลใจที่ดีในการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษอย่างมีประสิทธิภาพ ฐานทุนโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน เกิดต้นแบบแนวทางกลไกการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมและใช้ได้จริงกับบริบทพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษโรงเรียนที่สนใจขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างเป็นระบบ และหน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่น พัฒนาคความเข้มแข็งด้วยการสร้างคนรวมทั้งพัฒนาเชิงระบบและกลไกการพัฒนาการศึกษา ที่ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องโดยประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อสนองต่อยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดได้ในทิศทาง และเป้าหมายเดียวกัน โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาระบบการจัดการการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กัมพล เจริญรักษ์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. วารสารครุทรรศน์ (Online) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 2(1), 15-28.
- จตุพร งามสงวน. (2560). รูปแบบการพัฒนางานองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จารุวรรณ นาดัน. (2556). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 56ก. ลงวันที่ 30 เมษายน 2562.

- พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี) พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ (สุขโขโต สุขแจ่ม) พระครูสิริภุณิทัศน์ (ฐิตศุโข โค ดิษสุวรรณ) พระครูใบฎีกาณพล เขมโก (ชูโตศรี). (2565). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะกับการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน*. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 9(1), 438–451
- ศุภลักษณ์ ทองจีน. (2560). *เอกสารประกอบการสอนการออกแบบและการจัดการเรียนรู้*. อุดรธานี: ศูนย์การศึกษาบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. จาก <http://portal5.udru.ac.th/ebook/pdf/upload/1808s5V0LZ97E3n58y3i.pdf>
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2563). *โครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กลไกและแนวโน้มผลกระทบของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดสตูล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). <http://www.nesdb.go.th>.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *หลักสูตรพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนในการสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. http://www.reo9.obec.in.th/gis/eoffice/57000001tbl_datainformation/20190822161252onCCXj8..pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562ข). *รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.